

Recent Work on Reliabilist Virtue Epistemology

Mohammad Hossein M. A. Khalaj

Research Fellow at Science Studies Department, Iranian Institute of Philosophy, Iran. E-mail: mhmakh@irip.ac.ir

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received 01 January 2022

Received in revised form 14
July 2022

Accepted 26 July 2022

Published online 13 August
2023

Keywords:

Virtue epistemology.
Reliabilism. Gettier cases. Skill.
Know-how

ABSTRACT

The paper aims to examine and criticize recent approaches suggested by some virtue reliabilists. To this end, section 2 provides a sketch of Sosa's triple account of knowledge, on which knowledge is described as a cognitive achievement and an apt belief. Borrowing some lines from Lackey and Pritchard's criticisms, I try to show that Sosa's account is vulnerable to two distinct problems in section 3: the problem of cases of knowledge which are not cognitive achievements, and the problem of non-classic Gettier cases. Section 4 discusses four recent approaches pursued by some prominent virtue epistemologists, seeking to show how each of them responds to the above distinct problems. These four approaches are as follows: Pritchard's anti-luck virtue epistemology, Sosa and Turri's dispositional account, Greco and Littlejohn's safety-based account of ability, and knowledge-first virtue epistemology from Miracchi and Kelp. In addition to addressing standard complaints to each of these accounts, I put forward new arguments against some of them, making clear that all of these approaches face severe difficulties in explaining knowledge and justification. Finally, in section 5, I sketch an alternative version of virtue epistemology which I call know-how-first virtue epistemology. Inspired by know-how-first anti-intellectualism, I put forward an argument in favor of know-how-first virtue epistemology, trying to provide good answers to the mentioned challenges which every virtue reliabilism should face.

Cite this article: M. A. Khalaj, M. H. (2023). Recent Work on Reliabilist Virtue Epistemology, *Journal of Philosophical Investigations*, 17(43), 211-234. <https://doi.org/10.22034/JPIUT.2022.52233.3260>

© The Author(s).

<https://doi.org/10.22034/JPIUT.2022.52233.3260>

Publisher: University of Tabriz.

Extended Abstract

What are the most challenging problems of the reliabilist branch of virtue epistemology in the analysis of knowledge? How do the recent versions of this view face these difficulties and what are the weak points in their cases? Is there a way to characterize virtue reliabilism such that be immune to these problems and difficulties? The paper is devoted to answering these questions, providing a critical examination of the recent work in virtue reliabilism. To this end, in section 2, I sketch the classic version of virtue reliabilism suggested by the champion of this view, Ernest Sosa. In order to develop an account of the nature and the value of knowledge, Sosa (2007) defines knowledge as an apt belief, that is, a belief that is not only accurate (true) and adroit (justified) but also accurate *because of* adroit. In light of this account of the nature of knowledge, it would be clear that knowledge is valuable since it is a specific kind of achievement.

In section 3, however, I discuss two distinct kinds of cases suggested in the literature as counterexamples to Sosa's account of knowledge. The first kind contains a set of cases in which we attribute knowledge to someone without ascribing to her any cognitive achievement. Lackey (2007) argues that knowledge by testimony is of this kind; and Pritchard (2010, 2012) recommends that extended knowledge is another instance of it. These cases show that Sosa's classic virtue reliabilism is not a necessary condition for knowledge. On the other hand, it has been argued that the famous case of Fake-barn casts doubts on Sosa's account as a sufficient condition for knowledge Pritchard (2012). Virtue reliabilism would not be tenable if it provides neither necessary nor sufficient conditions for knowledge.

In section 4, I introduce four recent attempts in virtue reliabilism to provide a version of this view which would not be vulnerable to the above problems. I also discuss the difficulties each of them confronts:

1) Pritchard (2012) develops an anti-luck virtue epistemology, on which, knowledge is explained in terms of two conditions: ability condition and safety condition. With the latter condition at hand, Pritchard can easily accommodate the standard intuition regarding the case of Fake-barn. According to Pritchard's version of virtue reliabilism, S knows p iff S has a true belief that p that is safe and a product of her relevant cognitive ability, meaning that her success is to a significant degree creditable to her cognitive ability. Following Greco (2012) and Sosa (2015: 118-19), I argue that a variant of the famous case of Tempt is a clear counterexample to this view.

2) Turri (2011) and Sosa in his recent work (see, for example, Sosa (2010, 2015)) have developed a dispositional version of virtue reliabilism in which they explain cognitive achievement in terms of manifestation relation. In cases of knowledge by testimony and extended knowledge, they argue, the true belief a subject has is a cognitive achievement since it is a direct manifestation of the subject's cognitive disposition. In *Judgment and Agency*, Sosa provides further support for this view by making an analogy between cases of mimicking in the literature on dispositions and Gettier cases in the literature on knowledge. However, as I argue in detail elsewhere (Khalaj 2022a), there are crucial disanalogies between these two cases that call the dispositional version of

virtue reliabilism into question. Specifically, the problem of mimicking disappears via a shift in context whereas the same is not true for the Gettier problem.

3) In order to exclude the case of Fake-barn, Greco (2012) and Littlejohn (2014) characterize another version of virtue reliabilism in which, like Pritchard (2012), they think of safety condition as a necessary condition for knowledge, but, unlike him, they describe it as a condition for ability in general. In which case, Greco and Littlejohn can provide us with a unified account of knowledge and achievement, and therefore preserve one of the important advantages of classic virtue reliabilism. As Beddor and Pavese (2022), Kelp (2017), and others have argued, however, this view has its own problems. One difficulty for such an account is to accommodate our intuitions regarding the cases of unsafe knowledge (Kelp 2017).

4) Inspired by knowledge-first epistemology (Williamson 2000), Miracchi (2015) and Kelp (2017) have developed another version of virtue reliabilism, according to which knowledge is a manifestation of disposition or ability to know. Given this application of knowledge-first insight, they need to account for other central epistemic notions like justification in terms of disposition or ability to know; However, I am doubtful that they have been successful. As I argue in the main text, neither account is sufficiently engaged with the relevant literature on dispositions.

As a result, section 4 shows that each of the four attempts to develop a more plausible version of virtue reliabilism faces severe problems.

Finally, in section 5, I suggest tentatively an alternative version of virtue reliabilism, one which I call know-how-first virtue epistemology. The central idea is to extend know-how-first anti-intellectualism (Khalaj, 2022b) to the realm of propositional knowledge. My argument in favor of this view has three premises:

- 1) Propositional knowledge is constituted by cognitive virtues.
- 2) Cognitive virtues are kinds of skill.
- 3) Skill is explained in terms of knowing how.

Therefore, propositional knowledge is explained in virtue of knowing how too. I argue that each of these premises is well-motivated. Know-how-first virtue epistemology provides us, I claim, with new solutions to old problems for virtue reliabilism. Specifically, the distinct way of context-sensitivity of know-how, I think, cast new light on the dispute over the problem of Fake-barn; and some special kinds of know-how play role in explaining knowledge by testimony and extended knowledge in a virtue reliabilistic style. This is, of course, only a brief sketch of know-how-first virtue epistemology that needs to develop in future work.

نگاهی به رویکردهای اخیر در معرفت‌شناسی فضیلت‌اعتمادگرا

محمدحسین محمدعلی خلیج

پژوهشگر گروه مطالعات علم، موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه، ایران. رایانامه: mhmakh@irip.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	
تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۱۱	
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۴/۲۳	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۰۴	
تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۵/۲۲	
کلیدواژه‌ها: معرفت‌شناسی فضیلت، اعتمادگرایی، مثال‌های گتیه‌ای، مهارت، بلد بودن	در این مقاله ابتدا منطق حاکم بر برخی از مهم‌ترین تحولات در شاخه اعتمادگرا از معرفت‌شناسی فضیلت به تصویر درمی‌آید. برای تحقق این هدف در بخش ۲ تحلیل سه‌گانه سوزا از معرفت به مثابه دست‌آوردی معرفتی و باوری شایسته شرح داده می‌شود. در بخش ۳ بر پایه نقدهای منتقدان دو دسته معضل برای این تحلیل معرفی می‌گردد. دسته نخست معضل معرفت‌هایی است که دست‌آورد و باور شایسته نیستند و نشان می‌دهند تحلیل سوزا شرط لازم معرفت نیست. دسته دوم معضل باورهای صادق موجه در مثال‌های گتیه‌ای غیر کلاسیک است که دست‌آورد و باور شایسته هستند ولی معرفت نیستند و نشان می‌دهند تحلیل سوزا شرط کافی معرفت نیست. پس از آن چهار رویکرد اخیر در معرفت‌شناسی فضیلت‌اعتمادگرا (یعنی معرفت‌شناسی فضیلت‌ضدشانس، شرح قابلیت، شرح وابسته به محیط از توانایی و نهایتاً معرفت‌شناسی فضیلت‌معرفت-اول) معرفی می‌گردند و نشان داده می‌شود چگونه هر یک از آنها کم و بیش در پاسخ به آن دو دسته معضل شکل گرفته‌اند. من علاوه بر روایت نقدهای استاندارد به هر یک از این رویکردها نقدهای جدیدی را نیز به برخی از آنها وارد می‌کنم. نهایتاً در بخش ۵ چارچوب کلی یک نسخه جدید از معرفت‌شناسی فضیلت را عرضه می‌نمایم. ایده اصلی این رویکرد که معرفت‌شناسی فضیلت‌بلد-بودن-اول نام دارد آن است که بلد بودن نه تنها در ساحت عملی بلکه در ساحت نظری و در توضیح معرفت‌گزاره‌ای در تراز تبیینی نخست می‌آید. من می‌کوشم با دلایلی مستقل از این شرح جایگزین دفاع کنم و نشان دهم این شرح پاسخ‌هایی تازه برای دو معضل مذکور دارد.

استناد: محمدعلی خلیج، محمدحسین. (۱۴۰۲). نگاهی به رویکردهای اخیر در معرفت‌شناسی فضیلت‌اعتمادگرا. پژوهش‌های فلسفی، ۱۷(۴۳)، ۲۱۱-۲۳۴.

<https://doi.org/10.22034/JPIUT.2022.52233.3260>

© نویسندگان.

ناشر: دانشگاه تبریز.

۱. مقدمه

معرفت‌شناسی فضیلت‌گرایشی از معرفت‌شناسی است که در جامعه فلسفی ما تا حدودی شناخته شده است. تا جایی که من شمرده‌ام در یک دهه اخیر بیش از ده مقاله علمی-پژوهشی و یک کتاب تألیفی در مورد آن چاپ شده است و کتاب اصلی یکی از شاخص‌ترین معرفت‌شناسان فضیلت، لیندا زگربسکی، با عنوان *فضائل ذهن* ترجمه شده است. من در این مقاله می‌کوشم در راستای آشنایی بیشتر فارسی‌زبانان با معرفت‌شناسی فضیلت و به ویژه تحولات اخیر آن گام بردارم. اما پیش از آن در این مقدمه در مروری بسیار سریع و فهرست‌وار گام‌هایی را که تا کنون در زبان فارسی برای فهم معرفت‌شناسی فضیلت برداشته شده است گزارش می‌کنم. تا جایی که من می‌دانم نخستین مقاله پژوهشی در مورد معرفت‌شناسی فضیلت در زبان فارسی را فخارنوغانی، اکبری و جهانگیری در سال ۱۳۹۱ نوشته‌اند و در آن به پاسخ سوزا به مسئله دور معرفتی و معرفت‌آسان پرداخته‌اند.^۱ یکی از نویسندگان این مقاله، سعیده فخارنوغانی، که از جمله پرکارترین نویسندگان این حوزه است یک سال بعد در مقاله‌ای دیگر دیدگاه معرفت‌شناسی فضیلت سوزا به باورهای دینی را به بحث گذاشته است که البته روایت آن از معرفت‌شناسی فضیلت ناقص است و هیچ اشاره‌ای به این نکته نمی‌شود که معرفت‌شناسی فضیلت، چنانکه در ادامه خواهیم دید، در اصل پاسخی همزمان به پرسش از ماهیت و ارزش معرفت است. بدون استناد به مسئله ارزش معرفت چرخش از اعتمادگرایی به معرفت‌شناسی فضیلت به درستی قابل درک نخواهد بود. فخارنوغانی به همراه دیگر نویسندگان سال ۹۳ در مقاله‌ای دیگر به بحث از توجیه در معرفت‌شناسی فضیلت پرداخت و راه سوزا برای حل سه مسئله شیطان خبیث دکارتی، درجه عام بودن و ناکافی بودن شرط اعتمادگرایانه برای معرفت را به بحث گذاشت. تلاش فخارنوغانی در شناساندن ایده‌های معرفت‌شناسی فضیلت یقیناً شایسته تقدیر است؛ اما دست کم در این مقاله برخی ایده‌ها گمراه‌کننده هستند؛ از جمله اینکه برخلاف آنچه از متن مقاله برمی‌آید سوزا وجه منظری را برای همه انواع معرفت لازم نمی‌داند و برخی از اشکال معرفت حیوانی^۲ به آن نیازمند نیستند.^۳ فخارنوغانی در سال‌های ۹۶ و ۹۹ یک مقاله دیگر در مورد توجیه و یک مقاله دیگر در مورد باورهای دینی در معرفت‌شناسی فضیلت نوشت که هر یک در جای خود شایسته نقد و ارزیابی است. اما مقاله دیگر در مورد معرفت‌شناسی فضیلت را خزائی در همان سال ۹۳ با عنوان *معرفت‌شناسی فضیلت: ماهیت، خاستگاه و رویکردها* به رشته تحریر درآورد. او در این مقاله دو رویکرد کلی در معرفت‌شناسی فضیلت یعنی اعتمادگرایی^۴ و مسئولیت‌گرایی^۵ را از هم تفکیک کرد و فضیلت عقلانی از دید هر یک را به بحث گذاشت. خزائی اما در سال ۹۴ کتابی با عنوان *معرفت‌شناسی فضیلت* منتشر کرد. این کتاب تا به امروز احیاناً جامع‌ترین معرفی از این رویکرد فلسفی در زبان فارسی به شمار می‌آید. خزائی در این کتاب انواع رویکردها در معرفت‌شناسی فضیلت را بازگو، چگونگی پاسخ آن به مسئله‌های گوناگون از جمله پرسش از ارزش و ماهیت معرفت را روایت و نقدهای وارد شده بر این جریان معرفت‌شناسی از زوایای گوناگون را بیان می‌کند.

^۱ این مقاله از این جهت که این دو مسئله و پاسخ یکی از مهم‌ترین معرفت‌شناسان فضیلت را تقریر می‌کند قابل توجه است؛ اما باید در نظر داشت که مسئله معرفت آسان تقریرهایی کاملاً متفاوت با آنچه در این مقاله آمده است نیز دارد. (برای آشنایی با این تقریرهای متفاوت نک. سوزا، ۲۰۱۵، ۴۶)

^۲ Animal knowledge

^۳ نک. بحث سوزا در مورد مثال نورمن و مثال سیمونه (سوزا، ۲۰۱۵، ۷۸).

^۴ Reliabilism

^۵ Responsibilism

خزائی در سال ۹۷ نیز مقاله دیگری در مورد معرفت‌شناسی فضیلت نوشته است و در آنجا هم همانند مقاله نخست خود بر ماهیت فضیلت معرفتی و دو دیدگاه مسئولیت‌گرایانه و اعتمادگرایانه به آن متمرکز است.

اما در همان سال ۹۳ که خزائی نخستین مقاله خود در این حوزه را نوشته بود یک پژوهشگر فعال دیگر این حوزه امیرحسین خداپرست به همراه غزاله حجتی مقاله‌ای با عنوان «باور دینی و فضیلت عقلانی گشودگی ذهن» نوشتند و در آن از آموزه‌های معرفت‌شناسان فضیلت در مورد فضائل عقلانی بهره بردند. خداپرست همچنین در سال ۹۴ نقدی را بر کتاب معرفت‌شناسی فضیلت خزائی نوشت. اما مهم‌ترین آورده خداپرست برای این حوزه فلسفی در ایران ترجمه کتاب مهم زگزیسکی با عنوان فضائل ذهن در سال ۹۶ بود که راه را برای آشنایی مستقیم با نوشته‌های فیلسوفان این جریان هموار کرد. افزون بر فخارنوغانی، خزائی و خداپرست که بیشتر بار معرفتی معرفت‌شناسی فضیلت را در زبان فارسی به دوش کشیده‌اند پژوهشگران دیگری نیز تک و توک در این حوزه قلم زده‌اند. مثلاً جباری (۱۳۹۳) شرط امنیت از نظر سوزا را ارزیابی کرده است؛ میراحمدی و دهباشی (۱۳۹۴) تقسیم فضائل به اخلاقی و عقلانی در زگزیسکی را معرفی کرده‌اند؛ عسکرزاده (۱۳۹۶) بحثی تطبیقی را میان معرفت‌شناسی فضیلت و ملاصدرا پیش برده است و مختاری (۱۳۹۶) به تأمل در مورد خطای علمی از دیدگاه این رویکرد پرداخته کرده است.

روشن است که این گزارش مختصر وزن و ارزش فلسفی این آثار را مشخص نمی‌سازد. هدف من تنها این بود که دورنمایی از موضوعات و مباحثی از معرفت‌شناسی فضیلت که پژوهشگران در زبان فارسی به آن‌ها پرداخته‌اند به تصویر درآورم و نشان دهم گام‌هایی را که من می‌کوشم در این مقاله در جهت معرفی این رویکرد بردارم بیشتر هیچ یک از این آثاری که نام بردم بر نداشته است. مشخصاً من می‌کوشم منطق حاکم بر بخشی از مهم‌ترین تحولات شاخه اعتمادگرا از معرفت‌شناسی فضیلت (به تعبیر دیگر اعتمادگرایی فضیلت) در یک دهه اخیر را ترسیم نمایم و چارچوب کلی یک نسخه جدید و جایگزین از آن را عرضه نمایم. در صورتبندی ارائه شده در این مقاله از منطق حاکم بر تحولات شاخه اعتمادگرا نشان داده خواهد شد که رویکردهای گوناگون این شاخه از معرفت‌شناسی فضیلت در تلاش برای پاسخ به چند معضل متولد شده‌اند. من در بخش ۲ ابتدا روایت سوزا از ایده اصلی شاخه اعتمادگرا از معرفت‌شناسی فضیلت را به اختصار صورتبندی می‌کنم. سپس در بخش ۳ دو دسته معضل اصلی آن را معرفی می‌کنم. در بخش ۴ چهار پاسخی را که چهار قرائت متفاوت از اعتمادگرایی فضیلت در ده سال اخیر به آن معضله‌ها داده‌اند بازگو و نقد می‌کنم. نهایتاً در بخش ۵ شرحی جایگزین از معرفت‌شناسی فضیلت را عرضه می‌کنم که دلایل مستقلی برای آن وجود دارد و دست کم از برخی از این نقدها مصون است.

۲. معرفت‌شناسی فضیلت: پاسخی همزمان به مسئله ماهیت و ارزش معرفت

پیشروترین معرفت‌شناس فضیلت‌اعتمادگرا یعنی ارنست سوزا این رویکرد را به مثابه پاسخی همزمان به مسئله ماهیت و ارزش معرفت صورتبندی می‌کند. به بیان خود او «معرفت‌شناسی فضیلت خبرگی^۱ قصد دارد به دو مسئله افلاطونی پاسخ دهد: مسئله تئای تتوس که

^۱ Competence

به ماهیت معرفت و مسئلهٔ منون که به ارزش ویژهٔ آن می‌پردازد» (سوزا، ۲۰۱۵، ۴۰). برای این منظور سوزا دو گام برمی‌دارد. نخست یک تحلیل سه‌گانه از آنچه انسان‌ها دست‌آورد^۱ برمی‌شمرند ارائه می‌کند و هنجارمندی کلی حاکم بر آن را آشکار می‌سازد. سپس در گام دوم معرفت را به مثابهٔ یک نمونهٔ خاص از این ساختار کلی و یک نوع از دست‌آورد انسانی خاص یعنی دست‌آورد معرفتی معرفی می‌کند. او برای برداشتن گام نخست مثال تیرانداختن را می‌زند:

هنگامی که یک تیرانداز هدف‌گیری می‌کند و تیر می‌اندازد از سه جهت قابل ارزیابی است. نخست اینکه ما می‌توانیم ارزیابی کنیم که آیا در رسیدن به هدفش یعنی خوردن تیر به هدف موفق بوده است ... دوم اینکه ما می‌توانیم ارزیابی کنیم آیا این تیر چیره‌دستانه^۲ انداخته شده است و تیرانداز در انداختن آن مهارت را به نمایش درآورده است. ... یک تیر می‌تواند موفق و چیره‌دستانه باشد بدون اینکه موفقیتی به شمار آید که اعتبارش به تیرانداز نسبت داده شود. مثلاً تیری را در نظر بگیرید که اگر شرایط طبیعی بود به وسط خال می‌خورد. یک باد ممکن است آنقدر قوی بوزد که تیر را از مسیرش منحرف کند به گونه‌ای که در شرایط طبیعی جدید به هدف نمی‌خورد. اما بادهای دیگری ممکن است دوباره تیر را به آرامی به سمت وسط خال هدایت کنند. این تیر موفق و چیره‌دستانه هست اما موفقیتش به دلیل (به میزان کافی) چیره‌دستانه بودنش نیست. در نتیجه این تیری شایسته^۳ نیست (سوزا، ۲۰۰۷، ۲۲).

پس یک دست‌آورد ارزشمند انسانی نه تنها باید موفق و چیره‌دستانه باشد بلکه باید شایسته نیز باشد یعنی موفقیت در آن به دلیل^۴ چیره‌دستانه بودنش باشد، به تعبیری دیگر، اعتبار موفقیت به مهارت و چیره‌دستی فرد موفق اسناد شود، نه به شانس و اتفاق و علل دیگر. چنانکه گفتم سوزا معرفت را نیز به مثابهٔ یک نمونه از دست‌آوردهای ارزشمند انسانی تعریف می‌کند: «باور هنگامی که شایسته باشد معرفت خواهد بود. این یعنی درست بودن آن قابل اسناد به یک خبرگی که در شرایط مناسب محقق شده است باشد» (سوزا، ۲۰۰۷، ۹۲). پس معرفت نیز نه تنها باور درست (یعنی موفق) و از سر خبرگی (یعنی چیره‌دستانه) است بلکه شایسته نیز هست و درست بودنش به دلیل نمایش خبرگی است. به کمک این تحلیل سوزا قادر خواهد بود همزمان ارزشمند بودن معرفت را توضیح دهد و با پاسخ به مسئلهٔ گتیه ماهیت معرفت را نیز آشکار کند. معرفت از این جهت ارزشمند است که یک نمونه از دست‌آوردهای انسان‌ها و یک جلوه از شایستگی آن‌ها است. به عبارت دقیق‌تر همان‌طور که موفقیت ناشی از خبرگی ارزشمندتر از موفقیت اتفاقی است، معرفت نیز ارزشمندتر از باور صادق از سر خوش‌شانسی است. همچنین این تحلیل به این صورت مسئلهٔ گتیه را حل می‌کند که نشان می‌دهد در نمونه‌های گتیه‌ای همچون مثال تیرانداز باور فرد درست (یعنی صادق) و از سر خبرگی (یعنی موجه) هست، اما درست بودنش به دلیل این نیست که نمایش خبرگی است. مثلاً مثال خود گتیه را به یاد بیاورید. جونز از سر خوش‌شانسی به باور درست در مورد کسی که استخدام خواهد

¹ Achievement

² Adroit

³ Apt

⁴ Because-of

شد می‌رسد نه به دلیل شواهد خوبی که در دست دارد. پس در مثال‌های گتیه‌ای معرفت نداریم چرا که اگرچه باور صادق موجه داریم اما صادق بودن باور به دلیل موجه بودن آن نیست، به تعبیر سوزا باور گتیه‌ای شده باوری شایسته نیست.

۳. دو دسته معضل بنیادی برای معرفت‌شناسی فضیلت سوزا

من در این بخش دو دسته معضل را از زبان منتقدان معرفت‌شناسی فضیلت سوزا طرح می‌کنم و در بخش آتی نشان خواهم داد که چگونه تلاش برای پاسخ به این معضله‌ها معرفت‌شناسان فضیلت را به سوی طرح نسخه‌های جدیدتر از این رویکرد معرفت‌شناختی هدایت کرده است.

دسته اول: معضل معرفت‌هایی که دست‌آورد نیستند.

نخستین نمونه از معضل اول در سال ۲۰۰۷ از سوی یکی از شاگردان سوزا به نام جنیفر لکی صورت‌بندی شده است. او در نقد معرفت‌شناسی فضیلت می‌نویسد: «استحقاق^۱ اسناد اعتبار نمی‌تواند آن چیزی باشد که معرفت را از باور صادق از سر خوش‌شناسی تفکیک کند، چرا که معرفت چیزی نیست که دارنده آن به واسطه داشتنش همواره شایسته اعتبار باشد» (لکی، ۲۰۰۷، ۳۴۶). همان‌طور که شرح داده شد، از دیدگاه سوزا معرفت یک نمونه از دست‌آوردهای انسانی است و از آنجا که یک دست‌آورد انسانی در واقع همان موفقیت ناشی از خبرگی فرد است، اعتبار این موفقیت باید به خود فرد اسناد داده شود. درحالی‌که در موفقیت از سر خوش‌شناسی چنین اعتباری اسناد داده نمی‌شود. مثلاً در مثال تیرانداز خوش‌شناس سوزا موفقیت اعتباری برای تیرانداز نمی‌آورد؛ چرا که ناشی از خبرگی او نبوده است. اما اگر تیرانداز دیگری نه ناشی از خوش‌شناسی بلکه ناشی از خبرگی و مهارتش موفق شود این موفقیت برایش اعتبار به همراه می‌آورد. به همین سان معرفت برخلاف باور صادق از سر خوش‌شناسی نوعی از موفقیت است که فرد را شایسته اعتبار می‌کند. اما چنانکه از لکی نقل کردیم، او با این دیدگاه مخالف است و به باورش «معرفت چیزی نیست که دارنده آن به واسطه داشتنش همواره شایسته اعتبار باشد» (لکی، ۲۰۰۷، ۳۴۶). لکی این ادعایش را با استناد به معرفت مبتنی بر گواهی موجه می‌سازد. مثال پیش رو از او را در نظر بگیرید، (مثال موریس):

موریس توریستی است که به تازگی به شیکاگو رسیده است و می‌خواهد مسیر برج سیرز را بیابد. او از یک رهگذر ساکن شیکاگو که شهر را به خوبی بلد است آدرس را می‌پرسد و رهگذر آدرس درست را به او می‌دهد و موریس بر پایه گواهی رهگذر باور درست را شکل می‌دهد (لکی، ۲۰۰۷، ۳۵۲).

روشن است که ما معرفت مبتنی بر گواهی را به موریس نسبت می‌دهیم. اما به باور لکی «اگرچه معقول است که بگوییم موریس معرفت را از رهگذر کسب کرده است، اما به نظر نمی‌رسد معنای محصلی وجود داشته باشد که موریس به جهت باور صادقش شایسته اعتبار باشد» (لکی، ۲۰۰۷، ۳۵۲) اگر اعتباری در این مثال به کسی اسناد شود به رهگذری است که شهر را بلد بوده است، نه موریس.

¹ Deserving

² Credit

ممکن است اشکال شود که مورس به جهت اینکه به حرف رهگذر اعتماد می‌کند شایسته اسناد حد کمی از اعتبار است. اما همان‌طور که لکی به خوبی نشان داده است این حد کم از اعتبار در مثال‌های گتیه‌ای نیز مشاهده می‌شود. یعنی مثلاً تیرانداز خوش‌شانس به جهت اینکه توانسته است تیر را بیاندازد حد کمی از اعتبار را دریافت می‌کند. اما این حد سبب نمی‌شود که انداختن تیر او را یک دست‌آورد بدانیم و اعتبار ناشی از موفقیت را به خود تیرانداز نسبت دهیم. پس لکی نشان می‌دهد معرفت‌شناسی فضیلت در صورت‌بندی نمونه‌های واضحی از معرفت‌گواهی به مثابه دست‌آوردی معرفتی با معضل مواجه است.

معضل مشابهی را پریچارد (۲۰۱۰) بر پایه آموزه شناخت امتدادیافته^۱ پیش پای معرفت‌شناسی فضیلت سوزا قرار می‌دهد. به موجب این آموزه که دیوید چالمرز و اندی کلارک (۱۹۹۸) نخستین بار آن را پیشنهاد داده‌اند «این طور نیست که فرآیندهای شناختی صرفاً تنها در درون جاندار شناسنده قرار داشته باشند» (پریچارد، ۲۰۱۰، ۱۳۳). پریچارد برای اینکه این آموزه را بدل به نقدی علیه رویکرد سوزا سازد مثال چالمرز و کلارک را به صورت پیش رو تغییر می‌دهد، (مثال اتو):

اتو از بیماری آلزایمر رنج می‌برد و برای ذخیره اطلاعاتش از یک دفترچه یادداشت بهره می‌برد. همسر اتو به او کمک می‌کند که اطلاعاتش را در این دفترچه یادداشت و دوباره آن‌ها را بازیابی کند (پریچارد، ۲۰۱۰، ۱۴۵-۱۴۹).

روشن است که اتو بدین ترتیب می‌تواند معرفت‌هایی را مبتنی بر داده‌های ذخیره شده بدست آورد و به موجب آموزه شناخت امتدادیافته دفترچه یادداشت به مثابه ابزار بیرونی بخشی از فرآیند شناختی است که این معرفت‌های اتو را تقویم می‌کند. اما همان‌طور که کِلپ می‌نویسد: «پریچارد مدعی است در این مثال دشوار است ببینیم چطور اعتبار موفقیت‌های شناختی بتواند در درجه نخست به فاعلیت شناختی او نسبت داده شود» (کِلپ، ۲۰۱۳، ۲۴۸). بلکه به نظر می‌رسد اگر در این مثال اعتباری نسبت داده شود به همسر اتو خواهد بود. پس معرفت‌هایی را که اتو از این طریق کسب می‌کند نمی‌توان نوعی دست‌آورد معرفتی دانست. با این حساب معرفت ناشی از گواهی و معرفت مبتنی بر شناخت امتدادیافته نمونه‌هایی از معرفت هستند که به نظر می‌رسد دست‌آورد معرفتی نیستند و در نتیجه معرفت‌شناسی فضیلت سوزا که معرفت را معادل با دست‌آوردی معرفتی می‌داند در توضیح آن با مشکل مواجه است.

دسته دوم: معضل مثال‌های گتیه‌ای غیر کلاسیک

از بعد از گتیه تا به امروز انواع متفاوتی از مثال‌های گتیه‌ای طراحی شده است که برخی از آن‌ها ساختاری متفاوت با مثال‌های کلاسیک خود گتیه دارند. معروف‌ترین مثال گتیه‌ای غیر کلاسیک مثال انبار جعلی^۲ است. پریچارد و به پیروی از او برخی دیگر مدعی‌اند معرفت‌شناسی فضیلت سوزا در توضیح شهود ما در این مثال ناکام است. می‌توان مثال انبار جعلی را به صورت پیش رو صورت‌بندی کرد، (مثال انبار جعلی):

¹ Extended cognition

² Fake barn

برنی به کمک قوهٔ اعتمادپذیر ادراکی‌اش این باور صادق را می‌سازد که آنچه در برابرش قرار دارد یک انبار واقعی است. اما بدون اینکه برنی بداند او بسیار خوش‌شانس بوده است که باور صادقی را تشکیل داده است؛ چرا که او در اصل در سرزمینی از انبارهای جعلی بوده است و در این سرزمین تنها انبار پیش روی او انباری واقعی بوده است و برنی توانایی تفکیک انبارهای جعلی از این انبار واقعی را نداشته است.

پریچارد در رابطه با این مثال در نقد رویکرد سوزا می‌نویسد:

ببینیم معرفت‌شناسی فضیلت قوی^۱ هنگامی که با مثال برنی مواجه می‌شود چطور برخورد می‌کند. برخلاف [مثال‌های گتیه‌ای کلاسیک] در این مثال آن خوش‌شانسی که مانع از داشتن معرفت می‌شود کاملاً محیطی است. هر چه باشد برنی واقعاً یک انبار حقیقی را می‌بیند. ... به معنای حقیقی کلمه برخلاف مثال‌های گتیه‌ای استاندارد در این مثال توانایی معرفتی برنی است که او را قادر به دستیابی به واقعیت مورد نظر کرده است (پریچارد، ۲۰۱۲، ۱۵)

به بیان دیگر باور برنی نه تنها درست و ناشی از خبرگی است بلکه درستی‌اش نیز به دلیل نمایش خبرگی برنی است و در نتیجه باوری شایسته و دست‌آوردی معرفتی است. اما تصور پریچارد و بسیاری دیگر از معرفت‌شناسان آن است که برنی همچنان معرفت ندارد. در نتیجه او مدعی است «به نظر می‌رسد معرفت‌شناسی فضیلت قوی نمی‌تواند توضیح دهد چرا این فاعل‌ها [یعنی کسانی همچون برنی] در مثال‌های گتیه‌ای که شامل خوش‌شانسی محیطی می‌شوند فاقد معرفت هستند» (پریچارد، ۲۰۱۲، ۱۶)

معضل دسته اول بنا به ادعا نشان داد که تحلیل سه‌گانه سوزا و دست‌آورد معرفتی برای معرفت شرط لازم نیست و اتو معرفت دارند بدون اینکه باور شایسته و دست‌آوردی معرفتی داشته باشند. معضل دسته دوم بنا به ادعا نشان می‌دهد که تحلیل سه‌گانه سوزا و دست‌آورد معرفتی برای معرفت شرط کافی نیست و برنی اگرچه باور شایسته و دست‌آوردی معرفتی دارد اما معرفت ندارد. اگر یک تحلیل نه شرط لازم و نه شرط کافی را برای ما فراهم نیاورد، بی‌شک تحلیل مناسبی نیست.

۴. چهار رویکرد جدید در معرفت‌شناسی فضیلت

من در این بخش از مقاله چهار رویکرد در معرفت‌شناسی فضیلت را که در ده سال اخیر طرح شده‌اند به بحث می‌گذارم. این رویکردها را می‌توان عمدتاً پاسخ‌های متفاوتی به معضل‌های دسته اول و دوم دانست. من علاوه بر روایت اعتراض‌های استاندارد به هر یک از این چهار رویکرد نقدهای جدیدی را نیز به برخی از آنها وارد خواهم کرد.

^۱ این تعبیری است که پریچارد برای خطاب به معرفت‌شناسی سوزا و هر معرفت‌شناسی دیگری که تنها با آن تحلیل سه‌گانه معرفت را شرح می‌دهد استفاده می‌کند.

۱-۴. معرفت‌شناسی فضیلت ضد‌شناسی پرچاردا

دیدیم پرچاردا با طرح مثال انبار جعلی علیه سوزا شرط کافی بودن تحلیل سه‌گانه او را زیر سوال می‌برد. به باور او به صورت کلی معرفت‌شناسی فضیلت نمی‌تواند به تنهایی ماهیت معرفت را توضیح دهد و علاوه بر آن به یک شرط ضد‌شناس هم نیاز است. پرچاردا شرط امنیت^۱ را برای این منظور برمی‌گزیند که به موجب آن «اگر S بداند که p آنگاه باور صادق S به p نمی‌توانست به سادگی غلط باشد» (پرچاردا، ۲۰۱۲، ۲۵۳). او به کمک این شرط همه مثال‌های گتیه‌ای اعم از کلاسیک و غیر کلاسیک را توضیح می‌دهد. مثلاً برنی در مثال انبار جعلی معرفت ندارد، چرا که باور صادقش امن نیست و به سادگی می‌توانست غلط باشد؛ در واقع به سادگی ممکن بود برنی به یک انبار جعلی بنگرد و تصور کند که انباری واقعی است و باور غلطی را تشکیل دهد. اما پرچاردا همچنان به نوعی از معرفت‌شناسی فضیلت قائل است و مدعی است معرفت نوعی باور صادق است که ناشی از توانایی معرفتی^۲ است. به باور پرچاردا شهود ما در مثال‌هایی همچون مثال پیش رو موید ایده معرفت‌شناسی فضیلت است. (مثال تمپ)

تمپ بر پایه مشاهده دما از روی دماسنج باور صادقی در مورد دمای هوای اتاق می‌سازد. اما در واقع و بدون اینکه تمپ بداند دماسنج خراب است. اما فرشته نگهبانی هست که هر گاه تمپ دما را از روی دماسنج مشاهده می‌کند کاری می‌کند دماسنج دمای درست را نشان دهد.

در چنین حالتی باور تمپ امن هست؛ چرا که با وجود فرشته نگهبان باور او به سادگی غلط نخواهد شد. اما بنا به ادعای پرچاردا «شهوداً تمپ نمی‌تواند بر پایه مشاهده دماسنج بداند که دمای اتاق چند درجه است» (پرچاردا، ۲۰۱۲، ۲۶۰) و ما معرفت را به او نسبت نمی‌دهیم. از دید پرچاردا دلیل نسبت ندادن معرفت از سوی ما در این مثال آن است که باور صادق تمپ نتیجه نوعی توانایی معرفتی او که بخشی از شخصیت او را شکل دهد نیست. پس همان‌طور که معرفت‌شناسان فضیلت می‌گویند معرفت باید ناشی از فضیلت معرفتی یا به تعبیر پرچاردا توانایی معرفتی فرد باشد. پرچاردا این ایده را شهود توانایی می‌نامد و در کنار شهود مربوط به شرط امنیت آن‌ها را دو شهود بنیادی ما در مورد ماهیت معرفت می‌داند.

البته چنانکه در بخش قبلی دیدیم، لکی و خود پرچاردا مثال‌هایی علیه شرط لازم دانستن ایده معرفت‌شناسی فضیلت برای معرفت می‌آورند. اما واقعیت آن است که به باور پرچاردا این اشکال تنها به رویکردهایی همچون رویکرد سوزا که مدعی اند اعتبار موفقیت در درجه نخست باید به توانایی شناختی فرد نسبت داده شود یا مواضعی همچون موضع گریکو (۲۰۱۰) که مدعی است توانایی شناختی فرد باید برجسته‌ترین نقش تبیینی را در تولید باور صادق ایفا کند وارد می‌گردد. در مثال‌های موریس و اتو نه اعتبار در درجه نخست به توانایی‌های شناختی تعلق می‌گیرد و نه آن توانایی‌ها برجسته‌ترین نقش‌های تبیینی را ایفا می‌کنند. اما پرچاردا باور دارد در همین مثال‌ها نیز «اعتبار ناشی از موفقیت شناختی تا درجه مهمی قابل اسناد به عاملیت شناختی فرد است» (پرچاردا، ۲۰۱۲، ۲۷۳). موفقیت از این

^۱ Safety

^۲ پیش از این دیدیم تعبیری که سوزا برای فضیلت معرفتی به کار می‌برد خبرگی است. حال می‌بینیم تعبیری که پرچاردا معادل با فضیلت معرفتی مدنظر دارد توانایی معرفتی است. این نکته برای موضع پیشنهادی مقاله موضوعیت دارد و در بخش ۵ به آن نکته باز خواهیم گشت.

جهت برای موريس اعتبار می‌آورد که به حرفِ رهگذر گوش کرد و برای اتو نیز از این جهت اعتبار به شمار می‌آید که به حرف‌های همسرش گوش می‌کند و تا حدی بلد است با دفترچه کار کند.^۱ اما چنین اعتباری به تمپ تعلق نمی‌گیرد و قوای شناختی او نقش مهمی در باور صادق او ایفا نمی‌کنند. با این حساب رویکرد معرفت‌شناسی فضیلت‌زدشناس پرچارده به صورت پیش رو درمی‌آید:

S می‌داند که p اگر و تنها اگر باور صادق امن S نسبت به p محصول توانایی‌های شناختی مرتبط او باشد (یعنی اعتبار ناشی از موفقیت شناختی تا درجه مهمی قابل اسناد به عاملیت شناختی فرد باشد) (پرچارده، ۲۰۱۲، ۲۷۳).

اعتراض استاندارد نسبت به این شرح آن است که فاقد جذابیت اصلی معرفت‌شناسی فضیلت در توضیح همزمان ماهیت و ارزش معرفت است.^۲ دیدیم سوزا ارزش معرفت را بر این پایه که معرفت یک نمونه از دستاوردهای عام انسانی است توضیح می‌داد. اما چنین امکانی برای شرح دوگانه پرچارده فراهم نیست؛ چرا که از دید او برخلاف دستاوردهای انسانی معرفت باید امن نیز باشد. در نتیجه شرح پرچارده یکی از جذابیت‌های اصلی معرفت‌شناسی فضیلت را از دست می‌دهد. در کنار این اعتراض استاندارد، به نظر من می‌توان یک مثال نقض ساده علیه معرفت‌شناسی فضیلت‌زدشناس پرچارده طراحی کرد. نام این مثال را مثال حمید بگذاریم. (مثال حمید):

حمید همانند تمپ می‌خواهد دمای هوای اتاق را از روی یک دماسنج بخواند. همانند مثال تمپ در اینجا نیز، بدون اینکه حمید بداند، دماسنج خراب است و یک فرشته نگهبان هر زمان حمید بخواند دما را بخواند آن را بر روی دمای درست تنظیم می‌کند. اما تفاوت این مثال با مثال تمپ آن است که فرشته این کار را به این دلیل می‌کند که حمید به صورت کلی از قوه بینایی دقیق و نیرومندی برخوردار است.

اگر مثال تمپ را نمونه‌ای از معرفت ندانیم نباید مثال حمید را نیز نمونه‌ای از معرفت بدانیم. اما مثال حمید همه شرط‌های معرفت‌شناسی ضدشناس پرچارده را برآورده می‌کند. باور حمید باور صادق امن است، چرا که با وجود فرشته نگهبان به سادگی غلط نخواهد شد. در ثانی (برخلاف تمپ) قوه شناختی مرتبط حمید نیز نقش علی مهمی در تولید این باور صادق امن داشته است. چنانکه در فرض مثال آمده است، فرشته به این دلیل دماسنج را روی عدد درست تنظیم می‌کند که حمید قوای بینایی خوبی دارد. پس توانایی معرفتی حمید تا حد خوبی در تولید باور صادق موثر است، بدون اینکه حمید معرفت داشته باشد. پس علاوه بر اعتراض استاندارد شرح پرچارده با مثال‌های نقضی هم مواجه است.^۳

^۱ ممکن است اعتراض شود که این میزان از اعتبار در مثال‌های گتیه نیز وجود دارد. پاسخ این است که چنانکه دیدیم پرچارده مثال‌های گتیه‌ای را بر پایه شرط امنیت و نه شرط توانایی توضیح می‌دهد.

^۲ برای نمونه‌هایی از این نقد استاندارد بنگرید به بدور و پوز (۲۰۲۰) و کِلپ (۲۰۱۷).

^۳ برای نمونه‌های دیگری از مثال‌های نقض این شرح بنگرید به (سوزا، ۲۰۱۵، ۱۱۸-۱۱۹) و گریکو (۲۰۱۲). در بحث از رویکرد سوم نمونه‌هایی از این مثال‌ها را مطرح خواهم کرد.

۲-۴. شرح قابلیت و استناد به رابطه نمایش

سوزا در صورت‌بندی‌های اخیرش از معرفت‌شناسی فضیلت (۲۰۱۰، ۲۰۱۵، ۲۰۱۷) و نیز یکی از شاگردانش به نام جان توری (۲۰۱۱)، از شرحی قابلیت^۱ برای پاسخ به برخی معضلات بخش پیشین بهره گرفته‌اند. آن‌ها برای این منظور از قیاس خبرگی‌های معرفتی با قابلیت‌های طبیعی مثل شکستن بهره می‌برند. به باور سوزا و توری همان‌طور که شکستن شیشه نمایش^۲ مستقیم قابلیت شکندگی آن است، باور صادق نیز زمانی معرفت است که نمایش مستقیم خبرگی‌های فرد باشد. به تعبیر توری «شما تنها در مواردی به Q معرفت دارید که باور صادقتان به Q نمایش خبرگی شناختی شما باشد» (توری، ۲۰۱۱، ۷). در این تحلیل «مفهوم شایستگی» عبارت خواهد بود از «موفقیتی که خبرگی را به نمایش درمی‌آورد» (سوزا، ۲۰۱۷، ۱۲۸). بدین ترتیب رابطه نمایش ما را از آوردن قیده‌های بیشتر برای توضیح رابطه خبرگی معرفتی و باور صادقی که معرفت است بی‌نیاز می‌کند. به بیان دیگر نسبت درست میان خبرگی و معرفت نسبت نمایش اولی به وسیله دومی است. به تعبیر سوزا:

نمایش خبرگی‌ها و دیگر قابلیت‌ها راه حلی فراهم می‌آورد برای معضل مشخص کردن «شیوه مناسب یا درستی» که در عمل، ادراک و معرفت [میان خبرگی و هر یک از آن‌ها] وجود دارد (سوزا، ۲۰۱۵، ۳۱).

سوزا و توری تصور می‌کنند با این تمهید می‌توانند معضلات دسته اول را حل کنند. مشخصاً در مثال‌های موریس و اتو اگرچه نقش برجسته در توضیح موفقیت به توانمندی عوامل بیرونی نسبت داده می‌شود، اما موفقیت‌ها نمایش مستقیم خبرگی موریس و اتو هستند، نه توانمندی آن عوامل بیرونی. پس در این مثال‌ها باور شایسته وجود دارد چرا که خبرگی فرد در باور صادق‌اش به نمایش درآمده است. اعتراض استاندارد به این رویکرد آن است که پاسخی به معضلات دسته دوم نمی‌دهد و همچنان در مثال انبار جعلی پیش‌بینی درستی نمی‌کند. چرا که باور صادق برنی همچنان نمایش مستقیم خبرگی است و در نتیجه بر پایه رویکرد سوزا-توری باید برنی را صاحب معرفت دانست. توری در مقابل سعی می‌کند راهی برای دفاع از این شهود بیابد که برنی در مثال انبار جعلی واقعاً معرفت دارد. او برای این منظور دست به دامن داده‌های فلسفه آزمایشی می‌شود (توری، بلو و بوکوالتر، ۲۰۱۴). سوزا اما می‌کوشد از ایده درجات معرفت بهره ببرد و مدعی است برنی درجه‌ای از معرفت یعنی معرفت حیوانی را داراست، اما درجه‌ای دیگر از آن یعنی معرفت تأملی را دارا نیست (سوزا، ۲۰۱۵، ۷۸-۸۱).

در مقام ارزیابی من با این ایده سوزا-توری همدل هستم که استناد به مفهوم نمایش قابلیت‌ها می‌تواند فهم ما از رابطه خبرگی و معرفت را پیشرفت دهد. اما به نظر استناد تنها به این رابطه کافی نیست. خود سوزا برای تقویت ایده‌اش از مشابهت‌سازی میان مثال‌های گتیه‌ای و مثالی بهره می‌برد که در مبحث قابلیت‌ها مثال تقلید^۳ یا به تعبیر دقیق‌تر معضل تقلید نامیده می‌شود. ایده اصلی این معضل آن است که ممکن است ما یک قابلیت را به یک شی اسناد ندهیم ولی آن شی تحت شرایطی آن قابلیت را به نمایش درآورد و به

¹ Dispositional

² Manifestation

³ Mimic

اصطلاح نمایش آن را تقلید نماید. مثلاً یک فلز بسیار محکم نشکن را در نظر بگیرید. فرض کنید موجودات فضایی با تاباندن یک اشعه بسیار قوی آن فلز را می‌شکنند. ما بنا به فرض فلز را نشکن می‌دانیم، اما تحت شرایطی خاص این فلز نشکن نیز شکسته است. در این موارد در ادبیات مربوط به مبحث قابلیت‌ها به اصطلاح گفته می‌شود فلز نمایش شکستن را تقلید کرده است.^۱ سوزا مدعی است به صورت مشابه در مثال‌های گتیه‌ای فرد باور صادق موجه را صرفاً تقلید می‌کند و این باور صادق حقیقتاً نمایش قابلیت توجیهی او نیست. اما همان‌طور که خلج به تفصیل استدلال کرده است، مشابهت‌یابی سوزا میان مثال‌های تقلید و مثال‌های گتیه‌ای مخدوش است (خلج، ۲۰۲۲الف). از جمله عدم تشابه‌هایی که میان معضل گتیه و معضل تقلید وجود دارد عدم تشابه در حساسیت به بستر است. معضل تقلید با چرخش بستر به سادگی محو می‌شود، اما در مورد معضل گتیه این اتفاق نمی‌افتد. مثلاً همان فلز محکم نشکن را در نظر بگیرید. اگر بستر سخن چنین باشد که بخواهیم در مورد ساختن پناهگاه‌هایی در برابر حملات موجودات فضایی سخن بگوییم، این فلز واقعا شکنده به شمار می‌آید و شکستن آن نمایش واقعی (و نه تقلیدی) شکندگی است. پس با چرخش بستر سخن معضل تقلید محو می‌شود. اما چنین اتفاقی برای معضل گتیه رخ نمی‌دهد. نمی‌توان یک بستر سخن را یافت که در آن باور صادق از سر خوش‌شانسی در مثال‌های گتیه را نمونه‌ای از معرفت به شمار آورد. با التفات به این عدم تشابه ادعای سوزا مبنی بر اینکه عدم نمایش معرفت در معضل گتیه یک نمونه از عدم نمایش قابلیت در معضل تقلید است پذیرفتنی نیست.^۲ پس سوزا به شرحی دیگر برای توضیح این واقعیت نیاز دارد که در مثال‌های گتیه‌ای معرفت به نمایش درنیا آمده است. بدین ترتیب شرح سوزا-توری نه تنها در حل معضل‌های دسته دوم بلکه در پاسخی مناسب به معضل ناشی از مثال‌های گتیه‌ای کلاسیک نیز با مشکلات جدی مواجه است و به هیچ رو روشن نیست استناد صرف به رابطه نمایش برای توضیح رابطه خبرگی و معرفت کافی باشد.

۳-۴. شرح وابسته به محیط از توانایی

دیدیم که اعتراض استاندارد به رویکرد معرفت‌شناسی ضدشانس‌پریچارد این بود که با اضافه کردن شرط امنیت نمی‌تواند تحلیلی یکپارچه از ارزش معرفت و ارزش کلی دستاوردهای انسانی عرضه کند. اعتراض استاندارد به شرح قابلیت‌ی سوزا-توری نیز این بود که شهود موجود در مثال انبار جعلی را توضیح نمی‌دهد. برخی معرفت‌شناسان فضیلت همچون گریکو (۲۰۱۲) و لیتل‌جان (۲۰۱۴) کوشیده‌اند نسخه‌ای از معرفت‌شناسی فضیلت عرضه کنند که هیچ یک از این دو اعتراض استاندارد بر آن وارد نباشد. آن‌ها از یک سو معرفت را تنها بر پایه به نمایش درآوردن خبرگی یا به تعبیر خودشان توانایی توضیح داده‌اند و در نتیجه شرحی یکپارچه از معرفت و دیگر دستاوردهای انسانی عرضه نموده‌اند، از سوی دیگر مدعی شده‌اند در مثال انبار جعلی برخلاف تصور پریچارد برنی توانایی معرفتی مرتبط را ندارد. به تعبیر لیتل‌جان «درستی باور برنی توانایی‌های شناختی مرتبط او را به نمایش در نمی‌آورد» (لیتل‌جان، ۲۰۱۴، ۳۸۳). چرا که همان‌طور که گریکو می‌گوید برنی «باورش را در نتیجه قابلیت دارد که در محیط‌های طبیعی اعتمادپذیر است، نه این محیطی که او در آن قرار دارد» (گریکو، ۲۰۱۲، ۲۲) به بیان دیگر گریکو و لیتل‌جان توانایی را وابسته به محیط می‌کنند و برای این منظور شرط امنیت

^۱ نک. (اسمیت، ۱۹۷۷) و (محمدعلی خلج، ۱۴۰۰الف). همچنین برای آشنایی با مشکلاتی مشابه در مورد مهارت و بلد بودن بنگرید به (خلج، ۲۰۲۱)، (خلج، و شیرازی ۲۰۲۲).

^۲ همان‌طور که در بخش ۵ خواهیم دید می‌توان از این عدم تشابه در مورد ماهیت رابطه خبرگی و معرفت گرفت.

را نه تنها برای معرفت بلکه برای توانایی نیز لازم می‌دانند. با این تمهید آن‌ها می‌توانند هم از یک سو شرحی یکپارچه از معرفت و خبرگی (یا به تعبیر خودشان توانایی) ارائه کنند و هم از سوی دیگر شهود غالب معرفت‌شناسان در مثال انبار جعلی را توضیح دهند. اما به نظر می‌رسد این رویکرد با یک شهود عادی ما در مورد خبرگی و توانایی در تقابل باشد. همان‌طور که بدور و پوز به خوبی توضیح می‌دهند «این رویکرد در از آن خود کردن این شهود ناکام می‌ماند که یک عمل می‌تواند مهارتی [یا به تعبیر ما ناشی از خبرگی] باشد اما به موفقیت نیانجامد» (بدور و پوز، ۲۰۲۰، ۶۴). چرا که از منظر این رویکرد در چنین شرایطی توانایی به نمایش درنیامده است و از آنجا که موفقیت حاصل نشده است، محیط مدنظر محیطی مناسب برای توانایی مرتبط تلقی نمی‌شود. اما واقعیت آن است که ما به سادگی امکان مهارتی بودن عمل بدون موفقیت تام را می‌پذیریم؛ عمل می‌تواند ناشی از خبرگی و توانایی ما باشد بدون اینکه به موفقیت بیانجامد.

در ثانی این رویکرد نیز با مثال‌های نقض مواجه می‌شود. مثال‌هایی که ضروری بودن شرط امنیت برای معرفت را به چالش می‌کشند. کلب یکی از این مثال‌ها را معرفی می‌کند. (ساعت فرانکفورت):

فرض کنید موجود ماورایی قدرتمندی وجود دارد که دشمن آقای بلو است و دوست دارد آقای بلو با نگاه کردن به ساعتش این باور را بسازد که ساعت ۸ و ۲۲ دقیقه است و برای این منظور ساعت را دستکاری خواهد کرد. البته این موجود اگر ساعت واقعا ۸ و ۲۲ دقیقه باشد دخالتی نمی‌کند. فرض کنید آقای بلو دقیقا در همین ساعت ۸ و ۲۲ دقیقه به ساعت نگاه می‌کند و در نتیجه موجود ماورایی دخالتی نمی‌کند.

به باور کلب «شهوداً آقای بلو معرفت دارد که الان ساعت ۸ و ۲۲ دقیقه است. او توانایی خواندن ساعت را دارد ... و ساعت هم به درستی کار می‌کند» (کلب، ۲۰۱۵، ۲۲۹) اما در عین حال باور آقای بلو امن نیست، چرا که می‌توانست به سادگی غلط باشد. اما معرفت‌شناسی فضیلت‌گریکو و لیتل‌جان به غلط پیش‌بینی می‌کند که در این مثال آقای بلو نه توانایی مرتبط و نه معرفت دارد، چرا که هیچ کدام امن نیستند. پس رویکرد سوم نیز، اگرچه می‌کوشد به اعتراض‌های استاندارد بر دو رویکرد نخست پاسخ معقولی بدهد، خودش به معضلات عدیده‌ای دچار می‌شود.

۴-۴. معرفت‌شناسی فضیلت‌معرفت-اول

معضلاتی که تا اینجا برشمردیم برخی معرفت‌شناسان فضیلت‌همچون میراکی (۲۰۱۵) و کلب (۲۰۱۷) را بر آن داشت تا ایده‌های معرفت‌شناسی فضیلت را با پارادایمی از اساس متفاوت یعنی رویکرد معرفت-اول^۱ تلفیق کنند. رویکرد معرفت-اول را نخستین بار ویلیامسون (۲۰۰۰) پیشنهاد داد. او خودش این رویکرد را به این صورت خلاصه می‌کند:

معرفت-اول شعار آن معرفت‌شناسی است که تفکیک معرفت از جهل را نقطه آغازی در نظر می‌گیرد که بر پایه آن دیگر محتویات شناختی را توضیح دهد. این رویکرد جهت تبیینی مسلط بر بیشتر معرفت‌شناسی قرن

¹ Knowledge-first

بیستم را معکوس می‌کند؛ جهتی که باور را از نظر تبیین‌گری مقدم بر معرفت می‌دانست و تلاش می‌کرد معرفت را مبتنی بر باوری که شرایط دیگری همچون صدق و توجیه را برآورده می‌کند تحلیل کند (ویلیامسون، ۲۰۱۰، ۲۰۸).

پس در معرفت‌شناسی معرفت-اول معرفت مفهومی آغازین در نظر گرفته می‌شود و (برعکس دیگر رویکردهای معرفت‌شناختی) باقی مفاهیم معرفتی همچون باور، شاهد^۱ و توجیه بر پایه معرفت توضیح داده می‌شوند. معرفت‌شناسان فضیلت رویکرد معرفت-اول را به این صورت با معرفت‌شناسی فضیلت تلفیق کرده‌اند که آن خبرگی را که مقوم معرفت است نه بر اساس قابلیت یا توانایی نمایش باور صادق موجه بلکه بر پایه قابلیت نمایش معرفت (میراکی، ۲۰۱۵) یا توانایی نمایش معرفت (کلپ، ۲۰۱۷) توضیح داده‌اند. در آن صورت توضیح مثال‌های مشکل‌ساز طرح شده تا به اینجا ساده خواهد شد. موریس و اتو و آقای بلو معرفت را به نمایش درمی‌آورند، چرا که توانایی و قابلیت به نمایش درآوردن معرفت را دارا هستند و برنی و تمپ و حمید معرفت را به نمایش در نمی‌آورند، چرا که توانایی و قابلیت به نمایش درآوردن معرفت را دارا نیستند. اما همچنان یک وظیفه دشوار بر عهده معرفت‌شناسان فضیلت معرفت-اول قرار دارد. آن‌ها باید به پیروی از رویکرد معرفت-اول دست کم توجیه را مبتنی بر معرفت تعریف کنند و شهود ما در مورد توجیه و خبرگی را در این مثال‌های مشکل‌ساز توضیح دهند. برای این منظور کلپ توجیه را مبتنی بر خبرگی توضیح می‌دهد و خبرگی را نیز همانند معرفت بر پایه توانایی به نمایش درآوردن معرفت تعریف می‌کند:

باور فرد به p ناشی از خبرگی اوست اگر و تنها اگر باور فرد به p به وسیله تحقق توانایی به نمایش درآوردن معرفت به گزاره‌ها در دامنه R و نسبت به شرایط C ساخته شود به گونه‌ای که p عضو R باشد (کلپ، ۲۰۱۷، ۲۳۸).

کلپ برای دفاع از این ادعا که این شرح از توجیه می‌تواند شهود ما را در مثال‌های مشکل‌ساز توضیح دهد بر روی یک مثال گنیه‌ای کلاسیک تمرکز می‌کند. فرض کنید سعید به ساعت نگاه می‌کند و این باور را می‌سازد که ساعت ۹ و ۳۰ دقیقه است. این ساعت همواره به خوبی کار می‌کرده است و سعید موجه است که از روی این ساعت چنین باوری بیاورد. اما بدون اینکه سعید بداند این ساعت دقیقاً ۲۴ ساعت پیش از کار افتاده بوده است و در نتیجه باور او با خوش‌شانسی صادق شده است. کلپ در مورد این مثال می‌نویسد:

شهوداً باور [سعید] معرفت به حساب نمی‌آید اما مهم آن است که به همان میزان شهوداً معقول است که بگوییم باور [سعید] موجه است (کلپ، ۲۰۱۷، ۲۴۰).

¹ Evidence

کلپ مدعی است از آنجا که آن توانایی که سعید همواره به واسطه آن از روی این ساعت معرفت را به نمایش درمی‌آورده است در اینجا نیز در ساختن باورش دخالت دارد پس شرط خبرگی و متعاقب آن شرط توجیهی که از او در بالا نقل کردیم برآورده شده است. به بیان خود کلپ باور سعید:

محصول تحقق توانایی دانستن گزاره‌ها در مورد زمان است ... [و در نتیجه] ناشی از خبرگی و موجه است (کلپ)،

(۲۰۱۷، ۲۴۱)

اما من بسیار مشکوک هستم که به این شیوه بتوان موجه بودن سعید در باورش را توضیح داد. آن توانایی که کلپ به آن استناد می‌کند توانایی نمایش معرفت است. این توانایی یا به نمایش درآمده است که در آن صورت سعید معرفت دارد یا محقق نشده است که در آن صورت در تولید باور سعید نیز نقشی نداشته است. دست کم در شرح قابلیت از توانایی‌ها بی‌معنی است که بگوییم یک توانایی محقق شده است ولی به نمایش درنیامده است^۱؛ اما میراکی سعی می‌کند به شیوه پیچیده‌تری با مسئله مواجه شود. او میان نمایش قابلیت دانستن و تحقق انحراف یافته^۲ این قابلیت تفکیک می‌کند و مدعی است در مواردی که ما تنها باور موجه و نه معرفت داریم قابلیت نمایش معرفت به نحو انحراف یافته تحقق یافته است. به بیان خود میراکی «برای هر نمونه باور موجه صرف i ، i تحقق انحراف یافته خبرگی در دانستن است» (میراکی، ۲۰۱۵، ۴۸). من در اینجا فرصت نقد دقیق و کامل پیشنهاد میراکی را ندارم. اما بعید به نظر می‌رسد شرح او نیز به معضلات کمتری دچار باشد. در واقع تفکیک میراکی میان نمایش یک قابلیت و تحقق انحراف یافته آن کمی دلخواهانه به نظر می‌رسد و میراکی باید مبنای مستقلی برای آن در بحث قابلیت‌ها بیابد. در نظر داشته باشید که مفهوم تحقق انحراف یافته میراکی با هیچ یک از قابلیت‌های مشکل‌ساز مشهور همچون قابلیت تقلید مشابه نیست. نکته مهم آن است که در قابلیت تقلید اگرچه قابلیت اصیل به شی اسناد نمی‌شود اما نمایش آن قابلیت حقیقتاً اتفاق افتاده است. مثال فلز نشکنی را که موجودات فضایی به آن اشعه تابانده‌اند به یاد بیاورید. ما در بستر روزمره سخن فلز را شکننده نمی‌دانیم؛ اما نمی‌توانیم این واقعیت را نیز انکار کنیم که فلز در این موقعیت خاص واقعا شکسته است. اگر تحقق انحراف یافته میراکی به معنای نمایش قابلیت تقلیدی بود این به این نتیجه می‌انجامد که قابلیت به نمایش درآوردن معرفت در مثال سعید به واقع به نمایش درمی‌آید و او معرفت داشته است. اما واضح است که چنین نیست. پس این به عهده میراکی است که مبنای مستقل برای تعریف تحقق انحراف یافته یک قابلیت بیابد. با این حساب مشخص

^۱ ممکن است اعتراض شود که ما کمی بالاتر گریکو و لیتل‌جان را به این جهت نقد کردیم که امکان عمل مهارتی غیر موفق را نفی می‌کنند و در شرحشان جایی برای اینکه عمل ناشی از توانایی باشد ولی موفق نباشد در نظر نمی‌گیرند. حال کلپ را از این منظر نقد کردیم که امکان این را پذیرفته است که عمل از سر توانایی باشد ولی موفق نباشد! آیا این دو نقد با هم در تقابل نیستند؟ من در اینجا فرصت پاسخ جامع و دقیق به این پرسش را ندارم ولی در یک کلام پاسخ به آن منفی است. به صورت خلاصه مهارت‌ها و توانایی‌هایی که در نقد پیشین مدنظر بودند به اصطلاح قابلیت‌های پنهان (Covert) بودند و آن نوع توانایی که کلپ در اینجا مدنظر دارد به اصطلاح یک نوع قابلیت آشکار (overt) است. به عنوان نمونه تیراندازی را به منزله یک قابلیت پنهان در نظر بگیرید. دقیقاً روشن نیست که نمایش این قابلیت چیست. ممکن است کسی با ظرافت و چیره‌دستی تیری بیاندارد که با فاصله خیلی کمی به هدف نخورد. در اینجا موفقیت حاصل نشده است ولی ما مهارت را به فرد نسبت می‌دهیم. اما در قابلیت‌های آشکار که دقیقاً براساس نمایششان تعریف می‌شوند (مثلاً همین توانایی نمایش معرفت در شرح کلپ) این ممکن نیست که قابلیت به نمایش دربیاید بدون اینکه نمایش آن محقق شده باشد. پس با التفات به تفکیک قابلیت‌های پنهان و آشکار روشن می‌شود که این دو نقد در تضاد با یکدیگر نیستند.

^۲ Degenerated

می‌شود هر دو نسخهٔ معرفت‌شناسی فضیلتِ معرفت-اول با مشکلاتی عدیده مواجه هستند و مشابه با همان معضلاتی که رویکردهای پیشین در توضیح معرفت داشتند، این رویکردها در توضیح توجیه دارند.^۱

۵. یک شرح جایگزین: معرفت‌شناسی فضیلتِ بلد-بودن-اول

من در این بخش می‌کوشم به اختصار چارچوبِ یک شرح جایگزین در معرفت‌شناسی فضیلت را ترسیم نمایم؛ شرحی که می‌توان آن را معرفت‌شناسی فضیلتِ بلد-بودن-اول^۲ نامید. روشن است که در این مجال کوتاه فرصتِ طرح جامع و دقیق این شرح و دفاع تفصیلی از آن وجود ندارد. از این رو بهتر است خواننده به این شرح به دید یک پیشنهاد آزمایشی بنگرد.

معرفت‌شناسی فضیلتِ بلد-بودن-اول در اصل تعمیمِ ضداندیشه‌انگاریِ بلد-بودن-اول^۳ به ساحتِ نظری و معرفتی است. همان‌گونه که من در جای دیگر استدلال کرده‌ام، همان‌طور که برپایهٔ معرفت‌شناسی معرفت-اول در ساحتِ نظری معرفتِ گزاره‌ای در ترازِ تبیینی نخست می‌آید و دیگر پدیده‌های مرتبط همچون باور و شاهد مبتنی بر آن توضیح داده می‌شوند، بر پایهٔ ضداندیشه‌انگاریِ بلد-بودن-اول در ساحتِ عملی بلد بودن در ترازِ تبیینی نخست می‌آید و دیگر پدیده‌های مرتبط همچون قصدیت و هوشمندی عملی مبتنی بر آن توضیح داده می‌شوند (خلج ۲۰۲۲؛ خلج ۲۰۲۳)؛ اما در معرفت‌شناسی فضیلتِ بلد-بودن-اول یک گام رو به جلو برداشته می‌شود و ادعا آن است که بلد بودن نه تنها در ساحتِ عملی بلکه در ساحتِ نظری نیز در ترازِ تبیینی اول می‌آید. در نتیجه می‌توان ایدهٔ کلی معرفت‌شناسی فضیلتِ بلد-بودن-اول را به این صورت بیان کرد:

ایدهٔ اصلی: معرفتِ گزاره‌ای باید مبتنی بر بلد بودن توضیح داده می‌شود.

برای دفاع از ایدهٔ اصلی می‌توان از بینش‌های معرفت‌شناسانِ فضیلت کمک گرفت. برای این منظور به یاد بیاورید که ایشان تعابیرِ گوناگونی را برای فضیلتِ معرفتی که مقومِ معرفت است به کار می‌گیرند. مثلاً دیدیم سوزا و توری تعبیرِ خبرگی را به کار می‌برند یا پریچارد و گریکو از تواناییِ معرفتی سخن می‌گویند. یکی از تعابیری که بسیاری از معرفت‌شناسانِ فضیلت برای توضیحِ فضیلتِ معرفتی به کار می‌برند «مهارت» است؛ براین اساس فضیلتِ معرفتی نوعی مهارت است (سوزا، ۲۰۰۷، ۲۲؛ ۲۰۱۱، ۱؛ ۲۰۱۵، ۲۴ و گریکو، ۲۰۱۰، ۷۸-۷۷، ۸۹-۸۶).^۴ حال اگر این پیشنهاد را از رویکردِ بلد-بودن-اول بپذیریم که مهارت نیز از جمله مقولاتِ ساحتِ عمل است که بر پایهٔ بلد بودن توضیح داده می‌شود، آنگاه استدلال در دفاع از «ایدهٔ اصلی» به این صورت درخواهد آمد:

^۱ روشن است که در این حجم کم من فرصتِ پرداختن به همهٔ رویکردهای اخیر در شاخهٔ اعتمادگرا از معرفت‌شناسی فضیلت را نداشتم و مطالب این مقاله تنها بخشی از مهم‌ترین تحولات اخیر در این حوزه را روایت کرد. برای نمونه‌هایی از این رویکردهای اخیر که فرصتِ پرداختن به آن‌ها در این مقاله فراهم نشد نک. (کارتر، ۲۰۱۴؛ پالموس، ۲۰۱۵؛ کالستروپ، ۲۰۱۶؛ برونکانو-بروکوتل، ۲۰۱۸؛ بدور و پوز، ۲۰۲۰).

^۲ Know-how-first virtue epistemology: به باور من معادل دیگری که می‌توان (به جای بلد-بودن-اول) برای Know-how-first در نظر گرفت تبخر-اول است (نک. محمدعلی خلج، ۱۴۰۰).

^۳ Know-how-first anti-intellectualism

^۴ همان‌طور که هورست می‌نویسد: «در کنار سوزا و گریکو استناد به مثال‌هایی از مهارت به منزلهٔ مدلِ خبرگی معرفتی می‌تواند در (توری، ۲۰۱۰؛ میراکی، ۲۰۱۵؛ کرن، ۲۰۱۷؛ کلب، ۲۰۱۷، ۲۰۱۹) و بسیاری دیگر از نویسندگان یافت شود» (هورست، ۲۰۲۲، پ. ن ۲).

مقدمه ۱- معرفت گزاره‌ای به وسیله فضیلت معرفتی تقویم می‌گردد.

مقدمه ۲- فضیلت معرفتی نوعی مهارت است.

مقدمه ۳- مهارت باید مبتنی بر بلد بودن توضیح داده شود.

در نتیجه معرفت گزاره‌ای نیز باید به وسیله بلد بودن توضیح داده شود. مقدمه ۱ ایده مرکزی معرفت‌شناسی فضیلت و مقدمه ۲ مورد پذیرش بسیاری از معرفت‌شناسان فضیلت است. مقدمه ۳ نیز کاربست ایده بلد-بودن-اول در قبال مقوله مهارت است؛ بلد بودن در تراز تبیینی قبل از مهارت می‌آید. البته این وجهی از رویکرد بلد-بودن-اول است که اکثریت قریب به اتفاق کسانی که بر روی ماهیت مهارت کار می‌کنند آن را شهودی می‌دانند. در دفاع از این ادعا این نقل از استنلی را مشاهده کنید:

این واقعیت که کسی که در یک فعالیت مهارت دارد آن را بلد است اینقدر واضح است که می‌تواند یک حقیقت مفهومی باشد. روی این حساب عجیب نیست که هر کسی که از زمان رایل در مورد عمل مهارتی بحث کرده است، موافق است که عمل مهارتی نیازمند بلد بودن است (استنلی، ۲۰۱۱، ۱۷۶).

پس بلد بودن تبیین‌کننده مهارت است و یک نوع مهارت یعنی فضیلت معرفتی تقویم‌کننده معرفت گزاره‌ای. در نتیجه بلد بودن تبیین‌کننده معرفت گزاره‌ای نیز خواهد بود. بدین ترتیب به کمک سه مقدمه بالا می‌توان از ایده اصلی معرفت‌شناسی فضیلت بلد-بودن-اول دفاع کرد، ایده‌ای که به موجب آن معرفت گزاره‌ای باید بر پایه بلد بودن توضیح داده شود.

تا اینجا دیدیم انگیزه‌هایی مستقل برای پذیرش نسخه پیشنهادی مقاله از معرفت‌شناسی فضیلت وجود دارد. اما این شرح پیشنهادی چه نسبتی را با منطق حاکم بر تحولات معرفت‌شناسی فضیلت در دهه اخیر برقرار می‌کند؟ در بخش ۳ و ۴ دیدیم رویکردهای جدید در معرفت‌شناسی فضیلت در پاسخ به دو دسته معضل شکل گرفته‌اند: معضل معرفت‌هایی که دست‌آورد نیستند و معضل مثال‌های گتیه‌ای غیرکلاسیک. به باور من وضع رویکرد پیشنهادی مقاله در قبال این معضلات اگر از دیگر نسخه‌های معرفت‌شناسی فضیلت بهتر نباشد بدتر نیست. مثلاً بار دیگر مثال موریس و کسب معرفت مبتنی بر گواهی را در نظر بگیرید. اگر چه مهم‌ترین عامل در توضیح موفقیت موریس در رسیدن به باور درست دانش فرد آدرس‌دهنده است، اما بی‌شک خود موریس نیز یک مهارت مهم را داراست که در توضیح این موفقیت نقش ایفا می‌کند: موریس «بلد» است به درستی به حرف گوش کند، مهارتی که بسیاری از ما آن را بلد نیستیم. مقایسه کنید با فردی که مدام در حرف آدرس‌دهنده می‌پرد و مانع از آن می‌شود که او به درستی آدرس را توضیح دهد. این فرد برخلاف موریس بلد نیست به درستی گوش کند و در نتیجه به باور درست هم نمی‌رسد. پس معرفت از طریق گواهی نیز به وضوح محتاج نوعی بلد بودن است و بر پایه آن توضیح داده می‌شود.

ممکن است اعتراض شود که در مثال‌های گتیه‌ای کلاسیک نیز حد کمی از بلد بودن وجود دارد. مثلاً تیرانداز خوش‌شانس مثال سوزا را در نظر آورید. او بلد است تیرکمان را بردارد و تیر را بیاندازد. اما این باعث نمی‌شود که موفقیت به او اسناد شود. در پاسخ به این اعتراض می‌توان با حک و اصلاحاتی از پیشنهاد سوزا-توری مبنی بر اسناد به رابطه نمایش بهره برد. در مثال تیرانداز موفقیت فرد در زدن تیر به هدف نمایش مستقیم بلد بودن او نیست، بلکه نمایش مستقیم خوش‌شانسی اوست؛ در حالیکه در مثال موریس معرفت او به

آدرس درست نمایش مستقیم این مهارت است که او بلد است خوب گوش کند. پس سوزا و توری در این نکته بر حق هستند که رابطه خبرگی و معرفت را از جنس نمایش می‌دانند؛ آنچه ایشان در آن بر خطا هستند آن است که میان این نمایش و نمایش در قابلیت‌های طبیعی (مثلاً شکستن) مشابهت‌یابی می‌نمایند. نکته کلیدی آن است که در قابلیت‌های طبیعی برخلاف قابلیت‌های کارکردی ساختار هدف-وسیله (به معنای عام آن) وجود ندارد. به بیان دیگر بین ابژه دارنده قابلیت و نمایش آن قابلیت هیچ وسیله‌ای وساطت نمی‌کند. از این روست که شکستن فلز محکم هم در برخی بسترها واقعا به خود فلز نسبت داده می‌شود. اما در قابلیت‌های کارکردی عموماً ساختار هدف-وسیله نقش ایفا می‌کند. مثلاً تیرانداز باید بلد باشد با تیرکمان کار کند تا بتواند به هدف بزند یا فرد جویای معرفت باید بلد باشد به درستی استدلال کند تا به هدفش یعنی حقیقت برسد. تیرکمان و استدلال در اینجا نقش وسیله و زدن به سیل و رسیدن به حقیقت نقش هدف را ایفا می‌کنند. در خوش‌شناسی گتیه‌ای کلاسیک (چه در ساحت عمل چه در ساحت نظر) خوش‌شناسی در ساختار هدف-وسیله رخ داده است؛ مثلاً بادهای عجیب مثال سوزا وسیله‌ای برای رسیدن به هدف یعنی زدن به سیل شده‌اند. در هر بستری از سخن که در نظر بگیریم، موفقیت تیرانداز نمایش این ساختار هدف-وسیله اتفاقی است نه بلد بودن او. از این روست که برخلاف قابلیت طبیعی شکستن در مثال فلز نشکن در مثال‌های گتیه‌ای چرخش بستر سخن معضل را حل نمی‌کند و نمی‌توان بستری یافت که در آن موفقیت به خود فرد نسبت داده شود. پس سوزا و توری اگرچه به درستی رابطه خبرگی و معرفت را از جنس رابطه نمایش به شمار می‌آورند، اما به اشتباه آن را با نمایش قابلیت‌های طبیعی مشابه می‌دانند؛ در حالیکه دیدیم معرفت نمایش یک قابلیت کارکردی است که شامل ساختار هدف-وسیله می‌شود.

بر پایه توضیحات پاراگراف قبل به باور من بهتر است ماهیت رابطه خبرگی و معرفت را نمایش کارکردی بنامیم. اما آنچه در این بحث اختصاصاً در نسبت با موضع پیشنهادی مقاله موضوعیت دارد این است که جایی که پای ساختار هدف-وسیله به میان بیاید بلافاصله سر و کله بلد بودن نیز پیدا می‌شود. فرد باید بلد باشد به درستی وسیله را در راستای رسیدن به هدف به کار گیرد. پس اگر تحلیل پیشنهادی در اینجا درست باشد، یعنی اگر رابطه خبرگی و معرفت رابطه نمایش کارکردی که نیازمند ساختار هدف-وسیله است باشد، خود موبد دیگری بر شرح پیشنهادی ما یعنی معرفت‌شناسی فضیلت بلد-بودن اول خواهد بود.

اما در قبال دسته دوم از معضلات یعنی معضلات مربوط به مثال‌های گتیه‌ای غیر کلاسیک از جمله مثال انبار جعلی نیز معرفت‌شناسی بلد-بودن اول پاسخ تازه‌ای دارد. همان‌طور که دیدیم در نسبت با این مثال‌ها دو شهود متضاد وجود دارد. بر پایه شهود کسانی همچون سوزا و توری باید معرفت را به برنی نسبت داد و بر پایه شهود کسانی همچون پریچارد و گریکو نباید معرفت را به او نسبت داد. در رویکرد پیشنهادی مقاله خود این تضاد در شهودات مبتنی بر نحوه خاصی که بلد بودن به بستر سخن حساس است توضیح داده می‌شود. در بستری که در ترازوی درشت-بافت سخن گفته می‌شود می‌توان گفت برنی مهارت تشخیص انبار را بر پایه قوه بینایی دارد، مثلاً او بلد است انبار را از میز و صندلی متمایز کند. در این بستر هم اسناد بلد بودن به برنی معقول است و هم اسناد معرفت به تشخیص انبار. اما در بستری که در ترازوی ریزبافت سخن گفته می‌شود نمی‌توان برنی را دارای مهارت تشخیص انبار مبتنی بر قوه بینایی دانست، چرا که او بلد نیست انبار حقیقی را از انبار جعلی متمایز کند. به نظر می‌رسد دسته اول که معرفت را (متعاقب بلد بودن در تشخیص) به برنی نسبت می‌دهند، در ترازوی درشت‌بافت و دسته دوم که معرفت (و بلد بودن در تشخیص) را به برنی نسبت نمی‌دهند، در ترازوی ریزبافت

سخن می‌گویند. پس معرفت‌شناسی فضیلتِ بلد-بودن-اول به کمک مکانیزم وابستگی اسنادِ بلد بودن به بسترِ سخن تضادِ شهودات را در قبال اسنادِ معرفت به برنی در مثالِ انبارِ جعلی توضیح می‌دهد.

به باور من می‌توان در دفاع از معرفت‌شناسی فضیلتِ بلد-بودن-اول استدلال‌های دیگری را نیز اقامه کرد که در اینجا مجالِ پرداختن به آن‌ها نیست. اما همین مرور کوتاه نشان می‌دهد که هم پایه‌های مستقلی از این رویکرد پشتیبانی می‌کند و هم توان بالایی برای حلِ معضلاتِ سال‌های اخیرِ معرفت‌شناسی فضیلت در آن نهفته است.

۶. جمع‌بندی

من در این مقاله کوشیدم تصویری کلی را از منطقِ حاکم بر تحولاتِ اخیر در شاخهٔ اعتمادگرای معرفت‌شناسی فضیلت عرضه نمایم. چنانکه به تفصیل بحث شد، سوزا در معرفت‌شناسی فضیلتِ اعتمادگرا بر آن است با صورت‌بندیِ معرفت به منزلهٔ دست‌آوردی معرفتی و باورِ صادقِ ناشی از خبرگی هم‌زمان به دو مسئلهٔ ماهیت و ارزشِ معرفت پاسخ گوید. اما شرحِ سوزا با دو دستهٔ معضل مواجه شد: لکی و پریچارد نشان دادند این شرح به انکارِ معرفتِ ناشی از گواهی و معرفتِ امتدادیافته می‌انجامد. از سوی دیگر برخلافِ نظرِ بسیاری از معرفت‌شناسان بر پایهٔ شرحِ سوزا باید به برنی در مثالِ انبارِ جعلی معرفت نسبت داد. بر پایهٔ صورت‌بندیِ پیشنهادی مقاله رویکردهای اخیر در شاخهٔ اعتمادگرای معرفت‌شناسی فضیلت در پاسخ به این دو دستهٔ معضل شکل گرفته‌اند. پریچارد در معرفت‌شناسی فضیلتِ ضد‌شناسش پیشنهاد داد شرطِ امنیت را با شهودِ پایه‌ای معرفت‌شناسی فضیلت ترکیب کنیم؛ اما دیدیم که این شرح در پاسخ به مسئلهٔ ارزشِ معرفت به مشکل می‌خورد. سوزا و توری کوشیدند در شرحی قابلیتِ به کمکِ رابطهٔ نمایش بر معضلاتِ دسته اول فائق بیابند. اما شرحِ ایشان همچنان در مثالِ انبارِ جعلی معرفت را به برنی نسبت می‌داد. در شرحِ سوم گریکو و لیتل‌جان سعی کردند با لحاظِ شرطِ امنیت برای توانایی هم از یک سو همانندِ پریچارد پاسخِ درستی برای مثالِ انبارِ جعلی بیابند و هم (برخلافِ پریچارد) شرحی یکپارچه از ارزشِ معرفت و باقی دست‌آوردهای انسانی عرضه کنند. چالشِ این شرح اما توضیحِ امکانِ نمایشِ توانایی و مهارت بدونِ نمایشِ موفقیت بود. نهایتاً در رویکردِ چهارم دیدیم میراکی و کِلپ برای گریز از این معضلات به سراغ ترکیبِ معرفت‌شناسی فضیلت با معرفت‌شناسی معرفت-اول رفتند.

علاوه بر این صورت‌بندی کلی از منطقِ شکل‌گیری این چهار رویکرد و نقدهای استانداردِ وارد بر آن‌ها، من کوشیدم نقدهای جدیدی را نیز به برخی از آن‌ها وارد نمایم. مثلاً مثالِ حمید را در نقدِ پریچارد طرح کردم و نشان دادم مشابهت‌سازیِ سوزا و توری میانِ رابطهٔ نمایش در قابلیت‌های طبیعی و قابلیت‌های کارکردی مخدوش است؛ همچنین استدلالِ کردم تلاشِ کِلپ و میراکی برای توضیحِ توجیه از منظری معرفت-اول با چالش‌هایی جدی مواجه است. افزون بر این‌ها من در بخشِ پایانی مقاله چارچوبِ کلیِ یک رویکردِ جایگزین یعنی معرفت‌شناسی فضیلتِ بلد-بودن-اول را ترسیم نمودم؛ به موجبِ این رویکرد بلد بودن نه تنها در ساحتِ عملی بلکه در تبیینِ معرفتِ گزاره‌ای نیز نخست می‌آید. من همچنین کوشیدم نشان دهم شهوداتی مستقل (از جمله اینکه فضیلت نوعی مهارت است و مهارت به بلد بودن نیاز دارد) از این رویکرد پشتیبانی می‌کند. همچنین مدعی شدم معرفت‌شناسی فضیلتِ بلد-بودن-اول در واکنش به دو دستهٔ معضلِ یادشده پاسخ‌های تازه‌ای دارد؛ مشخصاً در پاسخ به دستهٔ نخست با صورت‌بندیِ رابطهٔ خبرگی و معرفت به منزلهٔ نمایش

کارکردی مزایای شرح سوزا-توری را حفظ و معایش را کنار می‌گذارد و در پاسخ به دسته دوم از معضله‌ها بر پایه مکانیزم وابستگی به بستر بلد بودن دو دسته شهودات متضاد در مورد برنی در مثال انبار جعلی را توضیح می‌دهد. شرح دقیق و تفصیلی از معرفت‌شناسی فضیلت بلد-بودن-اول جزو اولویت‌های اصلی راقم این سطور در پژوهش‌های آینده خواهد بود.

References

- Askarzadeh Mazraeh, A. (2017). The Degree of Reliability of Epistemic Processes in Mulla sadra's Philosophy and virtue Process Epistemology. *Biannual Scientific Journal SADR'I Wisdom*. 5(2), 139-151. (In Persian) https://pms.journals.pnu.ac.ir/article_3916.html
- Beddor, B. & Pavese, C. (2020). Modal Virtue Epistemology. *Philosophy and Phenomenological Research*, 101(1), 61-79. <https://doi.org/10.1111/phpr.12562>
- Broncano-Berrocal, F. (2018). Purifying Impure Virtue Epistemology. *Philosophical Studies*, 175(2), 385-410. <https://doi.org/10.1007/s11098-017-0873-x>
- Carter, J. A. (2016). Robust Virtue Epistemology as Anti-Luck Epistemology: A New Solution. *Pacific Philosophical Quarterly*, 97(1), 140-155. <https://doi.org/10.1111/papq.12040>
- Clark, A. & Chalmers, D. (1998). The extended mind, *Analysis*, 58(1), 7-19. <https://doi.org/10.1093/analysis/58.1.7>
- Cross, T. (2012). Recent work on dispositions, *Analysis*, 72(1), 115-124. <https://doi.org/10.1093/analysis/anr144>
- Fakhar Noghani, S. & Akbari, R. & Masoudi, J. (2012). Sosa on Epistemic Circularity and Easy Knowledge. *Zehn*, 13(49), 103-120. https://zehn.iict.ac.ir/article_16340.html (In Persian).
- Fakhar Noghani, S. & Akbari, R. & Masoudi, J. (2014). Virtue based Epistemology and the Problem of Justification. *Philosophical Investigation*, 8(14), 183-193. (In Persian) https://philosophy.tabrizu.ac.ir/article_2206.html
- Fakhar Noghani, S. (2013). Virtue Rationality and Religious Belief: with an emphasis on Theory of Sosa. *Philosophy of Religion Research (Name-ye Hekmat)*. 11(1), 117-134. (In Persian). [10.30497/PRR.2013.1418](https://doi.org/10.30497/PRR.2013.1418)
- Mokhtari, M. (2016). An Analysis of Scientific Error in Reliabilist epistemology, *Philosophy of Science*. 6(1), 81-98. https://philosophy.ihcs.ac.ir/article_2153.html (In Persian)
- Fakhar Noghani, S. (2017). The mixed theory of Internalism-Externalism in Sosa's virtue-based Epistemology. *Journal of New Intellectual Research*. 19(2), 9-31. (In Persian). [10.22081/NIR.2018.66246](https://doi.org/10.22081/NIR.2018.66246)
- Fakhar Noghani, S. (2020). The Rejection of the Belief in the Existence of God and the Different Solution Offered by Virtue based Epistemology. *Philosophy of Religion*. 19(2), 213-234. (In Persian). [10.22059/jpht.2020.285055.1005680](https://doi.org/10.22059/jpht.2020.285055.1005680)
- Greco, J. & Turri, J. (2017). Virtue Epistemology, In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, edited by E. N. Zalta. <https://plato.stanford.edu/entries/epistemology-virtue/>
- Greco, J. (2010). *Achieving Knowledge: A Virtue-Theoretic Account of Epistemic Normativity*, Cambridge University Press.

- Greco, J. (2012). A (different) Virtue Epistemology, *Philosophy and Phenomenological Research*, 85(1), 1–26. <https://doi.org/10.1111/j.1933-1592.2011.00567.x>
- Horst, D. (2022). Is Epistemic Competence a Skill? *Australasian Journal of Philosophy*, 100(3), 509-523. <https://doi.org/10.1080/00048402.2021.1912125>
- Jabbari, P. (2014). Safe Belief: An Examination of Sosa's Version of the Safety Condition for Knowledge, *The Quarterly Journal of Philosophy and Theology*. 19(1), 94-119. (In Persian) http://jpt.isca.ac.ir/article_58.html
- Kallestrup, J. (2020). Group Virtue Epistemology. *Synthese*, 197(12), 5233-5251. <https://doi.org/10.1007/s11229-016-1225-7>
- Kelp, C. (2017). Knowledge first virtue epistemology. *Knowledge First: Approaches in Epistemology and Mind*, 223-45. Oxford University Press.
- Kelp, C. (2019). How to Be a Reliabilist. *Philosophy and Phenomenological Research*, 98(2), 346–74. <https://doi.org/10.1111/phpr.12438>
- Kern, A. (2017). *Sources of Knowledge: on the Concept of a Rational Capacity for Knowledge*. Harvard University Press.
- Khadaparast, A. & Hojjati, G. (2015). Religious Belief and the intellectual virtue of open-mindedness. *Jostarha-ye Falsafe-ye Din*. 3(2), 37-52. (In Persian) https://journal.philor.org/article_245156.html
- Khalaj M. H. (2022a). Gettier Cases, Mimicking, and Virtue Reliabilism, *Logos & Episteme*. 13(3), 273-286. <https://doi.org/10.5840/logos-episteme202213323>
- Khalaj, M. A. M. (2021). Practical Knowledge: a linguistic analysis. *Metaphysics*, 13(32), 25-40. (in Persian) <https://doi.org/10.22108/MPH.2022.129657.1321>
- Khalaj, M. A. M. (2021a). The semantics and metaphysics of dispositions. *Sophia Perennis*, 18(39), 111-139. (In Persian) <https://doi.org/10.22034/IW.2021.240463.1436>
- Khalaj, M. H. (2021). Knowledge-how and the Problems of Masking and Finkishness. *Synthese*, 198(2), 1623-1641. <https://doi.org/10.1007/s11229-019-02155-3>
- Khalaj, M. H. M. & Shirazi, S. H. A. (2022). Is Skill a Kind of Disposition to Action-Guiding Knowledge? *Erkenntnis*, 87(4), 1907-1930. <https://doi.org/10.1007/s10670-020-00283-8>
- Khalaj, M. H. M. (2022b). Know-How-First Anti-Intellectualism: Williamson against Williamson. *Synthese*, 200(4), 340. <https://doi.org/10.1007/s11229-022-03823-7>
- Khalaj, M. H. M. (unpublished). The practical mode of presentation revisited. *Phenomenology and the Cognitive Sciences*, 1-25. <https://doi.org/10.1007/s11097-023-09894-2>
- Khazaei, Z. (2014). Virtue Epistemology: Its Nature, Origin and Approaches. *Philosophy and Kalam*. 47(2). (In Persian). <https://doi.org/10.22059/JITP.2014.52872>
- Khazaei, Z. (2015). *Virtue Epistemology*. Samt. (in persian)
- Khazaei, Z. (2018). The Comparative Research on Epistemic Virtue, Reliable Faculty, and Trait of Character: *Philosophy and Kalam*. 51(1), 25-41. (In Persian) <https://doi.org/10.22059/jitp.2018.237177.522955>
- Khodaparast, A. (2015). Intellectual virtue revisited. *Ethic & Psychology & education Quarterly Book Review*. 1(3-4), 113-130. (In Persian) <https://naghdeketab.ir/files/site1/files/1310.pdf>
- Lackey, J. (2007). Why we don't deserve credit for everything we know, *Synthese*, 158(3), 345–361.

- Lackey, J. (2009). Knowledge and credit, *Philosophical Studies*, 142(1), 27–42. <https://doi.org/10.1007/s11229-006-9044-x>
- Littlejohn, C. (2014). Fake barns and false dilemmas, *Episteme*, 11(4), 369–389. <https://doi.org/10.1017/epi.2014.24>
- MirAhmadi, S. & Dehbashi, M. (2015). Zagzeski's Virtue Epistemology and the distinction between Moral and Rational Virtues. *Ethical Research*, 6(1).
- Palermos, S. O. (2015). Active externalism, virtue reliabilism and scientific knowledge. *Synthese*, 192(9), 2955-2986. <https://doi.org/10.1007/s11229-015-0695-3>
- Pritchard, D. (2005). *Epistemic Luck*, Oxford University Press.
- Pritchard, D. (2008). Virtue Epistemology and Epistemic Luck, Revisited, *Metaphilosophy*, 39(1), 66–88. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9973.2008.00522.x>
- Pritchard, D. (2010). Cognitive Ability and the extended Cognition Thesis. *Synthese*, 175(1), 133-151. <https://doi.org/10.1007/s11229-010-9738-y>
- Pritchard, D. (2012). Anti-luck Virtue Epistemology, *Journal of Philosophy*, 109(3), 247–279. <https://www.jstor.org/stable/43820700>
- Pritchard, D. (2020). Anti-risk Virtue Epistemology. In *Virtue Theoretic Epistemology: New Methods and Approaches*, pp. 203-224. Cambridge University Press.
- Smith, A. D. (1977). Dispositional Properties. *Mind*, 86(343), 439–445. <https://doi.org/10.1093/mind/LXXXVI.343.439>
- Sosa, E. (2007). *Apt Belief and Reflective Knowledge, Volume 1: A Virtue Epistemology*, Oxford University Press.
- Sosa, E. (2010). How competence matters in epistemology. *Philosophical Perspectives*, 24, 465-475. <https://doi.org/10.1111/j.1520-8583.2010.00200.x>
- Sosa, E. (2011). *Knowing Full Well*, Princeton University Press.
- Sosa, E. (2015). *Judgment and agency*. Oxford University Press.
- Sosa, E. (2017). *Epistemology*. Princeton University Press.
- Turri, J. (2010). On the Relationship between Propositional and Doxastic Justification, *Philosophy and Phenomenological Research*, 80(2), 323–6. <https://doi.org/10.1111/j.1933-1592.2010.00331.x>
- Turri, J. (2011). Manifest failure: the Gettier problem solved, *Philosophers' Imprint*, 11(8), 1–11. <https://hdl.handle.net/2027/spo.3521354.0011.008>
- Turri, J. (2012). Is knowledge justified true belief? *Synthese*, 184(3), 247-259. <https://doi.org/10.1007/s11229-010-9773-8>
- Turri, J.; Buckwalter, W. & Peter, B. (2014). Knowledge and luck, *Psychonomic Bulletin & Review*, 22(2), 378–390. <https://doi.org/10.3758/s13423-014-0683-5>
- Williamson, T. (2000). *Knowledge and Its Limits*. Oxford University Press.
- Williamson, T. (2010). Knowledge first epistemology, In S. Bernecker & D. Pritchard, eds., *The Routledge Companion to Epistemology*. pp. 208-218, Routledge.
- Zagzebski, L. (2015). *Virtues of Mind*. Translated by A. Khodaparast, Kargadan. (In Persian)